U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Karla Šimky a JUDr. Filipa Dienstbiera v právní věci navrhovatele: **T. P.,** proti účastníkům: **1) Státní volební komise,** se sídlem nám. Hrdinů 4, Praha 4, **2) Ing. Miloš Zeman, 3) I. Z.,** oba adresa pro doručování Kancelář prezidenta republika, Hrad I. nádvoří č. p. 1, Hradčany, Praha 1, v řízení o návrhu na neplatnost volby prezidenta republiky, vedeného u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. Vol 12/2018, v řízení o navrhovatelově námitce podjatosti soudců Nejvyššího správního soudu Tomáše Langáška, Josefa Baxy, Radana Malíka, Petra Mikeše, Pavla Molka a Daniely Zemanové,

t a k t o :

Soudci Nejvyššího správního soudu Tomáš Langášek, Josef Baxa, Radan Malík, Pavel Molek, Petr Mikeš a Daniela Zemanová **n e j s o u** vyloučeni z projednávání a rozhodování ve věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. Vol 12/2018.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Navrhovatel v řízení o návrhu na neplatnost volby prezidenta republiky podle § 66 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky), a § 90 odst. 5 s. ř. s. vedeném u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. Vol 12/2018 namítl podjatost vůči všem členům senátu ve věcech volebních, ve věcech místního a krajského referenda a ve věcech politických stran a politických hnutí, kteří se podíleli na vydání usnesení ze dne 13. prosince 2017, č. j. Vol 84/2017 - 175, s výjimkou Miloslava Výborného, tedy vůči Tomáši Langáškovi, Josefu Baxovi, Radanu Malíkovi, Petru Mikešovi, Pavlu Molkovi a Daniele Zemanové, neboť, jak uvedl, jsou sami původcem zásahu do regulérnosti volby prezidenta a stěží by mohli sami takový zásah nestranně posoudit. Pouze u Miloslava Výborného je podle navrhovatele situace jiná, „*neboť tento soudce proti majoritě disentoval v linii toho, jak argumentuje navrhovatel.*“

[2] Dále pouze k Pavlu Molkovi navrhovatel uvedl, že „*u něj je nadto dána podjatost vůči osobě navrhovatele, pramenící z jeho článku ze dne 3. ledna 2012, nazvaného Rudé a hnědí aneb o dvou právních podáních, v němž se tento soudce vůči navrhovateli ostře negativně vymezil, a zejména s ohledem na to, že další procesní průběh traktované kausy – úspěch JUDr. P. K., Ph.D., v řízení o správní žalobě u Městského soudu v Praze – mu nedal za pravdu, lze důvodně presumovat, že takto založené nepřátelství a averse u soudce Molka přetrvaly a mohly by mít vliv na jeho rozhodování i o této volební stížnosti.*“

[3] K námitce se vyjádřili všichni výše uvedení soudci Nejvyššího správního soudu, přičemž se žádný z nich necítí být podjatý, neboť k účastníkům ani k věci žádný vztah nikdo z nich nemá.

[4] JUDr. Molek nadto uvedl, že k navrhovateli nemá žádný vztah, nikdy se s ním nesetkal profesně ani jinak, ve zmiňovaném článku o navrhovateli nepsal (psal pouze o JUDr. P. K., Ph.D., dvou poslankyních a členech rodiny M.), na komentáře navrhovatele pod tímto článkem nijak nereagoval. Z uvedeného důvodu se neshledává podjatým z hlediska objektivního ani z hlediska subjektivního testu nestrannosti.

[5] Nejvyšší správní soud dospěl, shodně jako v souběžně projednávané věci sp. zn. Nao 39/2018, k závěru, že námitka podjatosti není důvodná.

[6] Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. *[s]oudci jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučeni jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.*

[7] Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. by mohlo být zásahem do ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, přičemž příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako výjimečný. Proto lze vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci jen z opravdu závažných důvodů, které mu skutečně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. Nao 19/2003 - 16).

[8] V projednávané věci navrhovatel namítá podjatost jmenovaných soudců s ohledem na jejich rozhodovací činnosti, konkrétně na usnesení ze dne 13. 12. 2017, č. j. Vol 84/2017 - 175.

[9] Z poslední (třetí) věty shora citovaného § 8 odst. 1 s. ř. s. je patrné, že zákonodárce zásadně nepřipouští, aby předchozí působení soudce v rozhodovací činnosti týkající se určitých věcí nebo určitých účastníků bylo samo o sobě důvodem podjatosti. Výjimku představuje pouze zákonem výslovně zmíněná situace, popsaná ve větě druhé zmíněného paragrafu, a sice že vyloučeni jsou vždy *soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení*. Pojem „předchozího soudního řízení“ je standardně vykládán judikaturou jako soudní řízení instančně (nikoli pouze časově) předcházející tomu, v němž se otázka případné podjatosti soudce posuzuje. Pro uvedený výklad svědčí jak argumenty gramatické a systematické, tak argumenty založené na povaze soudcovské rozhodovací činnosti a systému instančních vztahů. Věta druhá se týká situací, kdy se na projednávání a rozhodování věci v předchozím řízení soudním či v předchozím postupu správního orgánu podílela táž osoba, jež by věc měla posuzovat nyní. Je zjevné, že uvedené ustanovení míří na situace instančního nebo kvaziinstančního vztahu mezi „původním“ a „nynějším“ orgánem. Jeho smysl a účel

je docílit, aby v různých stupních soudního řízení (či v kvaziinstančním vztahu mezi správním orgánem a správními soudy) rozhodovaly tutéž věc vždy odlišné osoby. Jinak řečeno, jde o pravidlo „různých očí“ v rámci instančního či kvaziinstančního vztahu. Účel pravidla je zjevný – zaručit co možná největší míru objektivity a otevřenosti vyšší instance (kvaziinstance) případnému novému pohledu na projednávanou věc a zabránit případným tendencím, aby tatáž osoba, jež v mezidobí přejde od jednoho z orgánů k orgánu druhému, sama sobě „potvrdila“ správnost jí dříve vysloveného názoru.

[10] V nyní projednávané věci zjevně o tento případ nejde. Nejde o instanční (kvaziinstanční) vztah. Jde o soudní přezkum dvou různých fází procedury volby prezidenta republiky prováděný týmž soudním orgánem určeným k tomu zákonem („volebním“ senátem Nejvyššího správního soudu). Je zjevné, že komplex skutkových a právních otázek, jimiž se Nejvyšší správní soud zabýval ve věci sp. zn. Vol 84/2017 a jimiž se bude zabývat ve věci sp. zn. Vol 17/2018, je v řadě ohledů shodný. To z ní však nedělá tutéž „věc“ ve smyslu věty druhé v § 8 odst. 1 s. ř. s. „Věc“ je definována okruhem účastníků a skutkových a právních otázek, které jsou v rámci ní řešeny. O tutéž věc zde zjevně nejde, již jen pro neshodu v osobách navrhovatelů, avšak zdaleka nejen proto – ještě podstatnější je, že jde o různé fáze soudního přezkumu volebního procesu, a tedy o situaci, v níž se věci obou výše uvedených spisových značek vůbec nenacházejí v instančním vztahu.

[11] Navrhovatelova argumentace nicméně jde v podstatné míře i jiným směrem. Navrhovatel namítá, že šest jím označených soudců by mělo být vyloučeno z rozhodování nynější věci proto, že ve věci sp. zn. Vol 84/2017 na právní otázku, která je podle navrhovatele rozhodná i nyní, již zaujali jasný a důkladně vyargumentovaný právní názor. A že tedy logicky – jak je lidské povaze vlastní – mohou mít tendenci svůj již vyslovený názor hájit a setrvat na něm, i když by proti jeho správnosti byly vznášeny vážné výhrady. Navrhovatelova obava je srozumitelná a pochopitelná, avšak vydat se jeho cestou by znamenalo, že u každé věci, kterou soudce rozhoduje, by se mělo předtím, než k rozhodnutí přikročí, zkoumat, zda a případně jaké právní názory na otázky, jež jsou v ní rozhodné, soudce zaujal v minulosti v jiných věcech, kde se tyto otázky vyskytly. Takovéto pojetí podjatosti by paralyzovalo fungování soudní moci a je nutno je z důvodů systémových odmítnout. Právní otázky se v rozhodovací činnosti zcela běžně opakují a justice je v podstatě založena na hledání správných odpovědí na právní otázky a setrvávání na nalezených odpovědích, nejsou-li relevantně zpochybněny.

[12] Soudce při své činnosti musí neustále pečlivě přemýšlet, zda názor, k němuž se dříve přiklonil, ve světle nových argumentů či po důkladnějším promyšlení argumentů již známých, obstojí. Je proto i na soudcích volebního senátu, aby pečlivě přemýšleli o argumentech navrhovatele, a pokud jim nepřisvědčí a setrvají na svých dříve vyslovených závěrech, důkladně vyložili své důvody.

[13] Pokud jde o námitku vůči soudci Molkovi, její podstatou je obava navrhovatele, že tento soudce je na něho natolik morálně rozhořčen kvůli kauze, okolo níž se navrhovatel pohyboval v minulosti, že nebude jako soudce schopen být dostatečně objektivní ve věci nynější.

[14] Navrhovatel toto morální rozhořčení Pavla Molka dovozuje z článku, který tento soudce napsal na blog Jiné právo (článek s názvem „Rudé a hnědí aneb o dvou právních podáních“ je veřejně dostupný na webové stránce http://jinepravo.blogspot.cz/2012/01/pavel-molek-rude-hnedi-aneb-o-dvou.html). Podstatou článku je vskutku silný morální odsudek, který Pavel Molek vyslovil vůči dvěma osobám, které učinily určitá právní podání. V očích Pavla Molka jde o osoby reprezentující dva z pohledu nynějších ústavních hodnot extrémní a morálně nepřijatelné politické názorové proudy – jakýsi „kryptonacismus“ antisemitského ražení a cosi, co by snad bylo možno nazvat neostalinismem.

[15] Podání, s nímž má blízkou souvislost navrhovatel, spočívalo v námitce podjatosti, kterou vznesl v trestní kauze údajného verbálního neonacistického extremismu advokát P. K. jako obhájce obžalované proti znalci, který posuzoval povahu jejích výroků. Obhájce uvedl (vedle dalších důvodů podjatosti), že znalec může být s ohledem na charakter svého jména židovského původu a že jeho případný původ jej může s ohledem na roli nacismu při vyvraždění Židů vést ke zvýšené citlivosti a zaujatosti při posuzování charakteru verbálního projevu obžalované. Navrhovatel se kauzou uvedené námitky podjatosti intenzívně zabýval na svém blogu Paragraphos (dostupný na webové stránce http://paragraphos.pecina.cz/) v řadě článků. Zjednodušeně řečeno v nich intenzívně nesouhlasil s tím, aby P. K. byl jako advokát za vznesení uvedené námitky kárně či jinak postihován.

[16] Z uvedeného popisu rozhodných skutkových okolností je zjevné, že Pavel Molek a navrhovatel se ve veřejném prostoru intenzívně názorově střetli, byť nepřímo, prostřednictvím publikovaných článků, přičemž Pavel Molek vyslovil ohledně názorů zastávaných mimo jiné i navrhovatelem intenzívní morální odsudek.

[17] Z hlediska dikce § 8 odst. 1 věty první s. ř. s. je nepochybné, že Pavel Molek má k navrhovateli vztah v tom smyslu, že veřejně a důrazně odsoudil názory, jež zastává a veřejně prezentuje i navrhovatel. Stěží lze tedy mít za to, že by vůči navrhovateli, tedy osobě zastávající názory, jež Pavel Molek považuje za zcela nepřijatelné a morálně vadné, měl tento soudce emocionálně zcela neutrální vztah.

[18] Otázkou však je, zda povaha tohoto vztahu je taková, aby byla důvodem k vyloučení Pavla Molka z projednávání a rozhodování věci. Připuštěním, že každý veřejný názorový střet, byť i o obecně vzato velmi důležité životní hodnoty či morální principy, má být důvodem k diskvalifikaci soudce z rozhodování ve věci toho, s nímž se soudce názorově střetl, by byl institut podjatosti vykládán přehnaně obezřetným způsobem. Veřejné názorové střety jsou v prostředí právnické komunity zcela běžné a jejich aktéři jsou na ně zpravidla zvyklí. Pokud vystupují s patřičnou noblesou a přiměřenou zdrženlivostí, není důvodu, aby se jich nemohli účastnit i soudci či lidé, kteří se následně soudci stanou. Jistě je takové střety mohou někdy bolet či naštvat. Za běžných okolností však je třeba mít za to, že soudce je schopen uvědomit si, že je povinen od toho, zda s osobou, jež vystupuje jako aktér v jím rozhodované věci, v tom či onom názorově souhlasí, nebo ne, musí odhlédnout a že se musí zaměřit pouze na argumentaci, jíž dotyčný aktér uplatňuje v rámci řízení.

[19] V nyní projednávané věci, jakkoli veřejně vyslovený názor Pavla Molka byl důrazný, jednoznačný a morálně naléhavý, zcela splňoval požadavek noblesy a zdrženlivosti. Je irelevantní, že v době, kdy svůj názor projevoval (počátek ledna 2012), byl ještě toliko asistentem soudce Nejvyššího správního soudu, a nikoli jeho soudcem jako nyní. Ve všech svých profesních rolích byl a je stále toutéž osobou, která si s sebou nese své názory a u níž je třeba předpokládat jistou názorovou a hodnotovou kontinuitu. Pavel Molek argumentoval ve prospěch určitého hodnotového postoje sice se zaujetím a vášní a nepochybně v jistém ohledu „jednostranně“ (názor jím potíraný měl za silně vadný, zejména po stránce etické), avšak bez vzteku a s použitím argumentů racionálních a dobře hajitelných (není nicméně na soudu, aby posuzoval jejich správnost). Není proto důvodu se domnívat, že v nyní projednávané věci by měl být s ohledem na tento svůj vztah k navrhovateli neschopen patřičně objektivního a nezávislého úsudku.

[20] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud v posuzované věci k závěru, že nejsou naplněny podmínky pro to, aby soudci uvedení ve výroku tohoto usnesení byli vyloučeni z projednání a rozhodnutí shora uvedené věci.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. února 2018

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu